

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของการผลิตชุมชนในชนบทที่สถานที่มีต่อภาวะสุขภาพของแรงงานและครอบครัว และ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสุขภาพของแรงงานที่เข้าร่วมการผลิตในชุมชนอีสาน การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิจัยโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้สามารถได้ข้อมูลเชิงลึกจากปรากฏการณ์ที่ศึกษา แล้วจึงนำผลการศึกษาดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการพัฒนาเพื่อศึกษาในเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลในภาพกว้าง จึงเป็นการผสมผสานการใช้ระเบียบวิธีวิจัยทั้งสองอย่าง

2. หน่วยในการวิเคราะห์

การวิจัยนี้ใช้หน่วยวิเคราะห์ทั้งระดับชุมชน ครัวเรือน และบุคคล คือ แรงงานที่เข้าร่วมในการผลิตนอกระบบในชุมชน ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณใช้หน่วยวิเคราะห์เป็นระดับบุคคล คือ แรงงานของครอบครัวที่ดำเนินการผลิตนอกระบบในชุมชนอีสาน

3. พื้นที่วิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิจัยในหมู่บ้านในเขตชนบทแห่งหนึ่งของจังหวัดขอนแก่น ซึ่งในการวิจัยนี้ใช้ชื่อสมมติว่า “หมู่บ้านเกษตรสมบูรณ์” พื้นที่วิจัยดังกล่าวเลือกมาอย่างเจาะจง (Purposive Selection) เพราะมีความเหมาะสมกับประเด็นที่ศึกษา เนื่องจากมีกิจกรรมการผลิตนอกระบบในชุมชนที่หลากหลาย ทั้งที่เป็นการผลิตที่เกิดขึ้นจากการส่งเสริมอาชีพของภาครัฐ และการผลิตที่เป็นเครือข่ายของอุตสาหกรรมที่นำมาผลิตอยู่ในชุมชนในลักษณะของการรับช่วงการผลิต (Subcontract) ที่ดำเนินมาเป็นระยะยาวนานกว่า 10 ปี และมีครอบครัวในชุมชนเข้าร่วมการผลิตมากกว่า 50 ครัวเรือน จากลักษณะพื้นฐานดังกล่าวจึงทำให้เห็นรูปแบบการผลิตในระดับชุมชนที่หลากหลาย และเห็นผลกระทบต่อภาวะสุขภาพของแรงงานและครอบครัวได้อย่างชัดเจน

4. กลุ่มเป้าหมายของการวิจัย

เนื่องจากการผลิตนอกระบบในชุมชนเป็นลักษณะการผลิตที่แรงงานของครอบครัวเข้าร่วมในกิจกรรมการผลิตได้ทุกเพศทุกวัย ดังนั้นในการวิจัยนี้จึงกำหนดให้กลุ่มเป้าหมายของการวิจัย ประกอบด้วย แรงงานของครอบครัวที่เข้าร่วมในการผลิตนอกระบบในชุมชน ทั้งแรงงานชายและแรงงานหญิงทุกวัย นอกจากนี้กลุ่มเป้าหมายส่วนหนึ่งที่เป็นผู้ให้ข้อมูลในฐานะผู้รู้ (Key Informants) ได้แก่ ผู้อาวุโส ผู้นำชุมชน

ทั้งผู้นำทางการและผู้นำที่ไม่เป็นทางการที่อยู่ในพื้นที่ได้แก่ ประธานกลุ่มการผลิตนอกระบบในชุมชน ได้แก่ กลุ่มผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ กลุ่มทอเสื่อ ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกอบต. ปลัดอบต. เจ้าหน้าที่สถานีอนามัยตำบล ครู และผู้อาวุโสที่มีความรู้เกี่ยวกับการผลิตนอกระบบของชุมชน

5. เครื่องมือวิจัย

ในการวิจัยนี้เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แนวทางการสัมภาษณ์ (Interview Guidelines) (ภาคผนวก ก) จำนวน 2 ชุด ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประเด็นเชิงคุณภาพ ได้แก่

ชุดที่ 1 แนวทางการสัมภาษณ์สำหรับผู้ ประกอบด้วยประเด็นเกี่ยวกับ สภาพกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ระบบการผลิตนอกระบบที่มีอยู่ในชุมชน ภาวะสุขภาพของแรงงาน และครัวเรือนในทัศนะของผู้รู้ และผลกระทบต่อสุขภาพแรงงานที่เกิดระบบการผลิตนอกระบบในชุมชน

ชุดที่ 2 แนวทางการสัมภาษณ์แรงงานและครอบครัว ประกอบด้วยประเด็นเกี่ยวกับลักษณะ กิจกรรมการผลิตนอกระบบของครัวเรือน การจัดการด้านสุขภาพของครัวเรือน ภาวะสุขภาพของสมาชิก ครัวเรือนและแรงงานที่อยู่ในระบบการผลิตนอกระบบ และผลกระทบต่อสุขภาพแรงงานที่เกิดระบบการผลิตนอกระบบในชุมชน

อนึ่งแบบสัมภาษณ์ทั้งสองชุดได้นำไปทดลองเก็บข้อมูลก่อนการเก็บข้อมูลจริงเพื่อให้มั่นใจว่าสามารถสื่อสารกับผู้ให้ข้อมูลได้ และเมื่อดำเนินการเก็บข้อมูลจริงก็ได้ดำเนินการปรับปรุงแนวทางการสัมภาษณ์ให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชนที่ศึกษาไปอีก

ส่วนในการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสัมภาษณ์ (ภาคผนวก ข) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล แบบสัมภาษณ์นี้ สร้างขึ้นจากข้อมูลเชิงคุณภาพที่รวบรวมมาก่อน แบบสัมภาษณ์นี้ประกอบด้วยคำถาม 7 ตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของแรงงานและครอบครัวในระบบการผลิตของชุมชน

แบบสัมภาษณ์ส่วนนี้เป็นคำถามปลายปิด และเติมข้อความ โดยเติมเครื่องหมาย / ใน หน้าข้อความที่กำหนด หรือเลือกข้อที่ต้องการ และเติมข้อความลงในช่องว่างให้ตรงกับความเป็นจริงของข้อมูลพื้นฐานของแรงงานและครอบครัว ซึ่งมี 2 ข้อใหญ่ คือ ข้อมูลเกี่ยวกับตัวแรงงานประกอบด้วยคำถาม 9 ข้อ และข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัวของแรงงานประกอบด้วยคำถาม 6 ข้อ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ของแรงงานและครอบครัวในระบบการผลิต

แบบสัมภาษณ์ส่วนนี้เป็นคำถามปลายปิด และเติมข้อความ โดยเติมเครื่องหมาย / ใน หน้าข้อความที่กำหนด หรือเลือกข้อที่ต้องการ เติมข้อความลงในช่องว่างและลงรหัสที่กำหนดให้ตรงกับความเป็นจริงของข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ของแรงงานและครอบครัวประกอบด้วยคำถาม 11 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการเข้าถึงบริการสุขภาพ

แบบสัมภาษณ์ส่วนนี้เป็นคำถามปลายปิด และเติมข้อความ โดยเติมเครื่องหมาย / ใน หน้าข้อความที่กำหนด หรือเลือกข้อที่ต้องการ และเติมข้อความลงในช่องว่างให้ตรงกับความเป็นจริงของข้อมูลเกี่ยวกับการเข้าถึงบริการสุขภาพประกอบด้วยคำถาม 8 ข้อ

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับผลที่ครอบครัวได้รับจากระบบการผลิตของชุมชน

แบบสัมภาษณ์ส่วนนี้เป็นคำถามปลายปิด โดยเติมเครื่องหมาย / ใน ตามข้อที่ตรงกับความเป็นจริงของข้อมูลเกี่ยวกับผลที่ครอบครัวได้รับจากระบบการผลิตของชุมชน ซึ่งมี 3 ประเด็น คือ การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วยคำถาม 8 ข้อ การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม ประกอบด้วยคำถาม 11 ข้อ และการเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพ ประกอบด้วยคำถาม 12 ข้อ รวมคำถามทั้งสิ้น 31 ข้อ โดยกำหนดคำตอบเป็น ใช่ = 1 คะแนน ไม่ใช่ = 0 คะแนน

ตอนที่ 5 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความรู้เรื่องโรค การป้องกันโรคจากการทำงาน และการดูแลสุขภาพตนเองเบื้องต้น

แบบสัมภาษณ์ส่วนนี้เป็นคำถามปลายปิด โดยเติมเครื่องหมาย / ใน ตามข้อที่ตรงกับความเป็นจริงของข้อมูลเกี่ยวกับความรู้เรื่องโรค การป้องกันและการดูแลสุขภาพ ซึ่งมี 3 ประเด็น คือ ความรู้เกี่ยวกับเรื่องโรคที่เกิดจากการทำงาน ประกอบด้วยคำถาม 10 ข้อ ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคที่เกิดจากการทำงาน ประกอบด้วยคำถาม 10 ข้อ และความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพตนเองเบื้องต้น ประกอบด้วยคำถาม 9 ข้อ รวมคำถามทั้งสิ้น 29 ข้อ กำหนดให้ตอบถูกได้ 1 คะแนน และตอบผิดได้ 0 คะแนน

ตอนที่ 6 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นต่อลักษณะของการทำงาน

แบบสัมภาษณ์ส่วนนี้เป็นคำถามปลายปิด โดยเติมเครื่องหมาย / ใน ตามข้อที่ตรงกับความเป็นจริงของข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อลักษณะของการทำงาน ซึ่งมี 3 หัวข้อใหญ่ คือ ประเภทของการทำงานประกอบด้วยคำถาม 6 ข้อ ระยะเวลาที่ใช้ในการทำงานประกอบด้วยคำถาม 5 ข้อ และสิ่งแวดล้อมในการทำงานประกอบด้วยคำถาม 6 ข้อ รวมคำถามทั้งสิ้น 18 ข้อ กำหนดให้คำตอบ ใช่ = 1 คะแนน ไม่ใช่ = 0 คะแนน

ตอนที่ 7 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพ

แบบสัมภาษณ์ส่วนนี้เป็นคำถามปลายปิด โดยเติมเครื่องหมาย / ใน ตามข้อที่ตรงกับความเป็นจริงของข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพในรอบ 3 เดือนที่ผ่านมา ซึ่งมี 6 ประเด็น คือ การใช้อุปกรณ์ป้องกันตนเองในการทำงาน ประกอบด้วยคำถาม 5 ข้อ การจัดสิ่งแวดล้อมในการทำงานที่เหมาะสม ประกอบด้วยคำถาม 5 ข้อ การเลือกลักษณะการทำงานที่เหมาะสมกับบุคคล ประกอบด้วยคำถาม 5 ข้อ การออกกำลังกาย ประกอบด้วยคำถาม 5 ข้อ การรับประทานอาหาร ประกอบด้วยคำถาม 7 ข้อ และการบริหารจัดการความเครียดประกอบด้วยคำถาม 7 ข้อ รวมคำตอบทั้งสิ้น 34 ข้อ กำหนดให้ มี

ลักษณะการตอบเป็น ปฏิบัติเป็นประจำ ได้ 2 คะแนน ปฏิบัติเป็นบางครั้ง ได้ 1 คะแนน และไม่เคยปฏิบัติเลย ได้ 0 คะแนน

การดำเนินการหาคุณภาพแบบสัมภาษณ์โดยการทดลองใช้ (Try Out) จำนวน 36 ชุดในชุมชนแห่งหนึ่งที่มีระบบการผลิตนอกระบบในตำบลเดียวกัน เมื่อหาค่าความเชื่อถือได้ (Reliability) ได้ค่าความเชื่อถือได้ของแบบสัมภาษณ์ทั้งชุดเท่ากับ 0.8746 ถือว่าแบบสัมภาษณ์มีคุณภาพใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้ต่อไป

6. ตัวแปรและการวัดตัวแปร

6.1 **ตัวแปรตาม** ได้แก่ พฤติกรรมสุขภาพของแรงงานในการผลิตในชุมชนอีสาน พิจารณาจากการปฏิบัติตนด้านสุขภาพของแรงงานในด้านต่างๆ ได้แก่ การปฏิบัติด้านการใช้อุปกรณ์ป้องกันตนเองในการทำงาน การปฏิบัติด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในการทำงานที่เหมาะสม การปฏิบัติด้านการเลือกลักษณะการทำงานที่เหมาะสมกับบุคคล การปฏิบัติด้านการออกกำลังกาย การปฏิบัติด้านการกินอาหาร การปฏิบัติด้านการบริหารจัดการความเครียด เป็นตัวแปรที่มีการวัดการระดับอันตรภาค (Interval Scale) ในการวิเคราะห์ระดับสองตัวแปร (Bi-variate Analysis) ได้จัดกลุ่มเป็นสองกลุ่ม ได้แก่

การปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพระดับน้อย (น้อยกว่า 12 คะแนน)

การปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพระดับปานกลาง (13-24 คะแนน)

การปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพระดับมาก (25-34 คะแนน)

6.2 **ตัวแปรอิสระ** ได้แก่ 1) ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของแรงงาน 2) ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะครอบครัว 3) ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพด้านการผลิตนอกระบบในชุมชน และ 4) ปัจจัยเกี่ยวกับระบบสุขภาพ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของแรงงาน ประกอบด้วย

1.1 **เพศ** พิจารณาจากเพศของแรงงาน จำแนกเป็น เพศชาย และเพศหญิง เป็นตัวแปรที่มีการวัดระดับกลุ่ม (Nominal Scale) แต่ด้วยตัวแปรนี้มีการผันแปรน้อย ในการวิเคราะห์ระดับหลายตัวแปร (Multivariate Analysis) จึงไม่นำเข้าวิเคราะห์

1.2 **อายุ** พิจารณาจากจำนวนปีที่ เป็นอายุเต็มปีบริบูรณ์ของแรงงาน เป็นตัวแปรที่มีการวัดการระดับอันตรภาค

1.3 **การศึกษาสูงสุดของแรงงาน** พิจารณาจากระดับชั้นที่จบการศึกษาของแรงงาน จำแนกได้เป็น 5 ประเภท ได้แก่ 1) ประถมศึกษา 2) มัธยมศึกษาปีที่1-3 3) มัธยมศึกษาปีที่4-6 4) ปวช. และ 5) ปวส. เป็นตัวแปรที่มีการวัดระดับอันดับ (Ordinal Scale)

ในการวิเคราะห์ระดับหลายตัวแปร จัดกลุ่มใหม่เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่ม 1 ระดับการศึกษาประถมศึกษา และ

กลุ่ม 2 ระดับการศึกษาสูงกว่าประถมศึกษา

ในการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณกำหนดให้ กลุ่ม 1 เข้าสู่วิเคราะห์ เนื่องจากน่าจะเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงด้านพฤติกรรมสุขภาพสูงกว่า

1.4 ประสบการณ์การออกไปทำงานต่างถิ่น พิจารณาจากการที่แรงงานทำกิจกรรมที่นอกเหนือจากในชุมชน ได้แก่ เคยทำงานนอกชุมชน และไม่เคยทำงานนอกชุมชน เป็นตัวแปรที่มีการวัดระดับกลุ่ม ในการวิเคราะห์ระดับหลายตัวแปรให้กลุ่มที่เคยไปทำงานนอกชุมชนเข้าสู่วิเคราะห์ เพราะเชื่อว่าผู้มีประสบการณ์นอกชุมชนน่าจะมีข้อมูลในการปฏิบัติตนด้านสุขภาพดีกว่า

2. ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะครอบครัวของแรงงาน

2.1 แหล่งรายได้หลัก พิจารณาจากการแหล่งที่มาของรายได้ในปัจจุบันของครอบครัวแรงงาน จำแนกได้ 2 กลุ่ม คือ ภาคเกษตร และภาคนอกเกษตร ซึ่งในภาคนอกเกษตร สามารถจำแนกได้ 6 กลุ่ม ได้แก่ ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมใกล้บ้าน ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมในเขตเมือง ขอนแก่น ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมในกทม./ปริมณฑล ทำงานก่อสร้างในเมือง รัฐบาลการ/รัฐวิสาหกิจ และทำงานในการผลิตขนาดเล็กในชุมชน กับกลุ่มอาชีพในชุมชน

ในการวิเคราะห์ในระดับหลายตัวแปร กำหนดให้กลุ่มแหล่งรายได้หลักนอกภาคเกษตรเข้าสู่วิเคราะห์ เนื่องจากครัวเรือนที่เข้าร่วมการผลิตชุมชนมักเป็นการเข้าร่วมการผลิตในงานนอกระบบ ซึ่งเป็นอาชีพนอกภาคเกษตร

3. ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพด้านการผลิตนอกภาคการเกษตรในชุมชน

3.1 ประเภทการผลิตชุมชน พิจารณาจากประเภทของการผลิตของแรงงานและครอบครัวที่ปฏิบัติจริงในชุมชน จำแนกได้ 3 กลุ่ม คือ งานหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ งานการผลิตนอกระบบที่ได้ค่าตอบแทนเป็นชิ้นงาน และงานการผลิตโรงงานใกล้ชุมชน เป็นตัวแปรที่มีการวัดระดับกลุ่ม

3.2 ลักษณะงานการผลิตของสมาชิกในครัวเรือนของแรงงาน พิจารณาจากกิจกรรมและงานที่ปฏิบัติจริงของสมาชิกในครัวเรือนแรงงานและครอบครัว ในการปฏิบัติงานหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ งานการผลิตนอกระบบที่ได้ค่าตอบแทนเป็นชิ้นงานในชุมชน และงานการผลิตโรงงานใกล้ชุมชน เป็นตัวแปรที่มีการวัดระดับกลุ่ม

3.3 ช่วงเวลาที่ทำงานต่อวัน พิจารณาจากลักษณะการทำงานของสมาชิกในครัวเรือนของแรงงาน ในการปฏิบัติงานการผลิตหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ งานการผลิตนอกระบบที่ได้ค่าตอบแทนเป็นชิ้นงานในชุมชน และงานการผลิตโรงงานใกล้ชุมชน จำแนกได้ 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ทำงานเป็นช่วงเวลา (เป็นกะ)

กลุ่มที่ 2 กำหนดชั่วโมงทำงานแน่นอนต่อวัน และ

กลุ่มที่ 3 ไม่มีเวลาแน่นอน เป็นตัวแปรที่มีการวัดระดับกลุ่ม

ในการวิเคราะห์ระดับหลายตัวแปร จัดกลุ่มตัวแปรเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ช่วงเวลาที่กำหนดเวลาแน่นอน(ทำงานเป็นกะ และ กำหนดชั่วโมงทำงานแน่นอน) และ 2) ช่วงเวลาที่กำหนดเวลาไม่แน่นอน และปรับเป็นตัวแปรหุ่น นำกลุ่มที่ 1 เข้าสู่การวิเคราะห์ในระดัการวิเคราะห์หลายตัวแปร เนื่องจากการมีเวลาทำงานแน่นอน แสดงให้เห็นถึงสภาพการทำงานที่เข้มข้น อันอาจส่งผลต่อภาวะสุขภาพของแรงงาน

4. ปัจจัยเกี่ยวกับระบบสุขภาพ

4.1 ประเภทด้านการรักษาพยาบาล พิจารณาจากสวัสดิการที่แรงงานได้รับจากการทำงานการผลิตชุมชน จำแนกเป็น ไม่มีบัตรใดๆ บัตรประกันสังคม สิทธิเบิกได้ และบัตรทอง เป็นตัวแปรที่มีการวัดระดับกลุ่ม

ในการวิเคราะห์ระดับหลายตัวแปรจัดกลุ่มใหม่เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1) สวัสดิการรักษาพยาบาลประเภทต้องจ่ายเงินสมทบ โดยประกอบด้วยบัตรประกันสังคม สิทธิเบิกได้ และ

2) สวัสดิการรักษาพยาบาล ประเภทบัตรทอง

ในการวิเคราะห์ระดับหลายตัวแปรปรับเป็นตัวแปรหุ่น ให้กลุ่มสวัสดิการรักษาพยาบาลประเภทบัตรทอง เข้าสู่การวิเคราะห์เนื่องจากแรงงานในการผลิตในชุมชนมีสวัสดิการพื้นฐานคือบัตรทอง

4.2 ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพตนเองเบื้องต้น พิจารณาจากความรู้เกี่ยวกับโรคจากการทำงาน การป้องกันโรคจากการทำงาน และ การดูแลสุขภาพของแรงงานและครอบครัวจากการทำงานการผลิตในชุมชน เป็นตัวแปรที่มีการวัดระดับอันตรภาค โดยวัดจากค่าคะแนนแต่ละข้อคำถามที่ได้มารวมกัน ซึ่งมีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 1-29 คะแนน ในการแปรผลเป็นระดับของความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคที่เกิดจากการทำงานของแรงงานและครอบครัว ผู้วิจัยได้กำหนดดังนี้

- ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพตนเองเบื้องต้นระดับต่ำ (1-8 คะแนน)
- ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพตนเองเบื้องต้นระดับปานกลาง (9-16 คะแนน)
- ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพตนเองเบื้องต้นระดับมาก (17-24 คะแนน)

7. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยนี้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 2 ตอน ดังนี้

1) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เกี่ยวกับการผลิตนอกระบบในชุมชน โดยเฉพาะข้อมูลระดับพื้นที่ที่ศึกษา

2) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพประเด็นบริบทชุมชนในเรื่องสภาพด้านกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจสังคม โดยการสัมภาษณ์ผู้รู้ของชุมชน และ การศึกษาข้อมูลระดับครัวเรือนโดยการ สัมภาษณ์หัวหน้าครอบครัวหรือผู้ที่ทำกิจกรรมการผลิตหลักของครัวเรือน การเก็บข้อมูลส่วนนี้นักวิจัยเป็น ผู้ดำเนินการเอง โดยดำเนินการระหว่างเดือน กุมภาพันธ์- มิถุนายน 2549

3) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น โดยสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมายของการวิจัย การเก็บข้อมูลส่วนนี้ดำเนินการโดยผู้ช่วยนักวิจัย ที่ได้รับการอบรมให้เข้าใจถึง วัตถุประสงค์การวิจัยและการออกแบบการวิจัยเป็นอย่างดี และผู้วิจัยเป็นผู้ควบคุมงานสนามด้วยตนเอง ทั้งนี้การเก็บรวบรวมข้อมูลได้รับการสนับสนุนและประสานงานจากเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยตำบล การเก็บ ข้อมูลส่วนนี้ดำเนินการระหว่างเดือน ตุลาคม - ธันวาคม 2549

8. การตรวจสอบข้อมูลและความน่าเชื่อถือได้ของงานวิจัย

ในการตรวจสอบข้อมูลให้หลักของการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) (Risjord, Dunbar, Moloney, 2002) โดยใช้การประชุมกลุ่มผู้นำชุมชน และครอบครัวแรงงาน ที่มีส่วนร่วมในการผลิตนอกระบบรูปแบบต่างๆ โดยการนำเสนอถึงข้อมูลที่รวบรวมได้มาให้ชุมชนพิจารณาข้อเท็จจริง เพื่อตรวจสอบ ความความถูกต้องของข้อมูล และเพื่อวิเคราะห์แนวทางในการฟื้นฟูสุขภาพแรงงาน นอกจากนี้ยังได้ ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลในระหว่างการเก็บข้อมูลด้วย โดยการสัมภาษณ์เรื่องเดียวกันกับบุคคลหลาย กลุ่ม และ ใช้การสัมภาษณ์เรื่องเดียวกันในมิติเวลาที่ต่างกัน

9. การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล เน้นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลเชิง คุณภาพที่รวบรวมมาได้จากชุมชน สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากการสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์ ใช้ การวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับกรวิจัยสังคมศาสตร์ การวิเคราะห์ด้วยสถิติอย่างง่าย (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด การวิเคราะห์ตารางไขว้ (Contingency Table) และการวิเคราะห์ด้วยสถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสุขภาพของแรงงานในการผลิตในชุมชนอีสาน

ในการนำเสนอผลการวิจัยด้วยการพรรณนาเนื้อหาเชิงวิเคราะห์ประกอบตาราง

10. หลักจริยธรรมในการวิจัยในมนุษย์

ผู้วิจัยได้คำนึงถึงหลักการดังนี้ในการดำเนินการวิจัย เพื่อปกป้องกลุ่มเป้าหมายของการวิจัย

1) **หลักการเคารพบุคคล (Respect for Person)** แสดงโดยการเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็น มนุษย์หรือกลุ่มแรงงานนอกระบบ จากการขอคำยินยอมโดยบอกกล่าวและให้อิสระในการตัดสินใจเข้าร่วม

โครงการวิจัยหรือให้ข้อมูล คณะผู้วิจัยไม่รูล้ำความเป็นส่วนตัว และการเก็บรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล ดำเนินการ ด้วยความระมัดระวัง กับ กลุ่ม บุคคล ที่ไม่ต้องการเปิดเผยตัวเอง และ ไม่มีส่วนลบลู่ความเชื่อ ศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรมใดๆ ของกลุ่มเป้าหมายในโครงการวิจัย

2) **หลักการให้คุณประโยชน์ (Beneficence)** แสดงโดยการปรับการศึกษาวิจัยให้เกิดประโยชน์สูงสุดและมีความเสี่ยงหรือภัยอันตรายน้อยที่สุดต่อกลุ่มเป้าหมายของการวิจัย

2.1) หลักการและเหตุผลที่ต้องทำวิจัย การออกแบบวิจัย ได้มาซึ่งคำตอบต่อคำถามการวิจัย ได้อย่างถูกต้องตามแนวคิดการศึกษาเชิงคุณภาพ

2.2) ประโยชน์ที่กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยจะได้รับโดยตรงการเข้าร่วมให้ข้อมูล คือ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้สึกร่วมกับผู้วิจัย ไม่มีเงินค่าตอบแทน และรางวัลที่ให้กับกลุ่มเป้าหมายในโครงการวิจัย แต่จะได้รับประโยชน์มากกว่าอันตรายที่เกิดขึ้นต่อตัวผู้ถูกวิจัย และชุมชน

2.3) ประโยชน์ที่แรงงานในระบบการผลิตของชุมชนอื่น จะได้รับจากผลการศึกษา และประโยชน์ที่วงการวิชาการร่วมจะได้รับ

3) **หลักความยุติธรรม (Justice)** แสดงโดยไม่กีดกันหรือแบ่งแยกกลุ่มเป้าหมายในโครงการวิจัยตามเพศ อายุ ฐานะ สถานทางสังคมในชุมชน เพื่อให้การกระจายประโยชน์และความเสี่ยงเป็นไปอย่างเที่ยงธรรม